

**PROJEKT INSTALACJI SOLARNEJ
WSPOMAGAJĄCEJ PRZYGOTOWANIE CIEPŁEJ WODY
UŻYTKOWEJ W KOMPLEKSIE BUDYNKÓW STANICY
KAJAKOWEJ W NAREWCE**

Inwestor: Wójt Gminy Narewka
ul. Białowieska 1
17-220 Narewka

Adres budowy: 17-220 Narewka
Dz. nr ewid. 479/2

**Wykonawca
Projektu:** Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.
ul. Św. Rocha 5 lok. 202
15-879 Białystok

PROJEKTANT: mgr inż. Irena Perzyna

WSPÓŁPRACA: mgr inż. Ewa Łubowicz

Białystok, 14 styczeń 2012

OŚWIADCZENIE

Na podstawie art.20 ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (jednolity tekst Dz. U. Z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późniejszymi zmianami)

OŚWIADCZAM,

że projekt instalacji solarnej wspomagającej przygotowanie ciepłej wody użytkowej w kompleksie budynków Stanicy Kajakowej w Narewce dz. nr geod. 479/2 został sporządzony zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej.

Projektant:

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

I. Opis techniczny

II. Obliczenia

III. Zestawienie urządzeń

IV. Szczegół kompensacji

V. Rysunki

Rys. nr 1. - Schemat technologiczny

Rys. nr 2. - Rzut węzła instalacji solarnej

1 : 50

Rys. nr 3. - Rzut dachu

1 : 100

1. OPIS TECHNICZNY

1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA

- umowa i uzgodnienia z Inwestorem
- inwentaryzacja stanu istniejącego dla celów projektowych
- Projekt wykonawczy instalacji sanitarnych w budynku gospodarczym Stacji Kajakowej w Narewce (opracowany 31 marca 2009r)
- obowiązujące przepisy Prawa Budowlanego i normy
 - Ustawa z dnia 7 lipca 1994r – Prawo Budowlane
 - Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z 12.04.2002r w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (z późniejszymi zmianami)
 - Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 21.04.2006 w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. nr 80 poz. 563)
- oferta, dane techniczne urządzeń oraz konsultacje producenta systemu solarnego

1.2. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem niniejszego opracowania jest projekt instalacji solarnej wspomagającej wytwarzanie ciepłej wody użytkowej na potrzeby kompleksu budynków (budynek administracyjno-gospodarczy oraz trzy domki rekreacyjne) Stacji Kajakowej w Narewce. Zakres opracowania obejmuje technologię instalacji solarnej ze wskazaniem metody współpracy z istniejącym systemem wytwarzania ciepłej wody użytkowej w budynku.

1.3. STAN ISTNIEJĄCY

Źródłem ciepłej wody użytkowej w kompleksie budynków Stacji Kajakowej w Narewce będzie (wg. projektu wykonawczego instalacji sanitarnych w budynku gospodarczym Stacji Kajakowej w Narewce) będzie podgrzewacz pojemnościowy z wężownicą o poj. 400l typu B400 firmy De Dietrich zasilany z kotła olejowego GT220/226 o mocy 75kW. Nie planuje się zwiększenia zapotrzebowania na ciepłą wodę użytkową w budynkach.

1.4. OPIS PROJEKTOWANEJ INSTALACJI SOLARNEJ

Projektowana instalacja solarna wspomagać będzie wytwarzanie energii cieplnej do produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby kompleksu budynków Stacji Kajakowej w Narewce. Z uwagi na brak danych odnośnie faktycznego zużycia ciepłej wody użytkowej zużycie wyliczono w oparciu o Zarządzenie nr 70 Ministra Infrastruktury z dnia 14.01.2002r w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz.U. Nr 8 z 31 stycznia 2002). Przy założeniu 50% udziału ciepłej wody i 35% udziale energii słonecznej w rocznej produkcji cwu zużycie wynosi 1401l/dobę.

W oparciu o powyższe zaprojektowano instalację solarną złożoną z:

- baterii słonecznej złożonej z 10 płaskich kolektorów cieczowych z szybą antyrefleksyjną typu SV umieszczonych na dachu na południowej stronie budynku
- solarnego węzła cieplnego wraz z niezbędnym osprzętem hydraulicznym i sterownikiem umieszczonego w pomieszczeniu wydzielonym z części magazynu.

Kolektory w ilości 10sztuk i łącznej powierzchni absorbera $23,0\text{m}^2$ umieszczone zostaną na dachu budynku na południowo-zachodniej stronie. Kąt nachylenia dachu wynosi 30° . Projektuje się zestaw mocujący do dachów pochyłych (montaż na dachu) pokrytych blachą falistą, z wykorzystaniem konstrukcji wsporczej dostarczanej wraz z kolektorami słonecznymi (element pakietu solarnego). Montaż kolektorów należy wykonać zgodnie z wytycznymi producenta.

Przy baterii kolektorów zaprojektowano pierścieniową złączkę zaciskową z odpowietrznikiem, na wyjściu z baterii należy zamontować czujnik temperatury czynnika z zastosowaniem zestawu tulei zanurzeniowych. Na przewodach powrotnych i zasilających przewidziano zawory odcinające. Nośnikiem energii w obiegu solarnym będzie wodny roztwór glikolu propylenowego o zawartości wody od 55 do 58%. Przepływ czynnika zapewniać będzie grupa pompowa. Ciepło z kolektorów zostanie przekazane do ciepłej wody użytkowej w pojemnościowym podgrzewaczu o pojemności min. 1000 dm^3 .

Jeśli temperatura wody użytkowej nie osiągnie wymaganej temperatury woda będzie dogrzewana w wymienniku pojemnościowym - będącym na wyposażeniu projektowanej kotłowni - połączonym szeregowo z projektowanym zasobnikowym podgrzewaczem solarnym. Z uwagi na wymaganą minimalną pojemność podgrzewacza

w stosunku do powierzchni zamontowanych kolektorów słonecznych – projektowany podgrzewacz będący na wyposażeniu kotłowni stanowi niezbędny element instalacji solarnej obiektu.

W celu ograniczenia dogrzewania ciepłej wody użytkowej przez wymiennik pojemnościowy kotłowni należy zastosować funkcję optymalizacji. Funkcja ta będzie realizowana przez zastosowanie pompy mieszającej. Przy zadanej różnicy temperatur w obu zasobnikach (solarny i kotłowy) następuje załączenie pracy pompy dla ładowania w kolejności obydwu zasobników. Pompa powinna posiadać minimalną wydajność pozwalającą na przeładowanie podgrzewaczy w ciągu około 0,5 [h]

$$V = 1400 \text{ l} / 0,5 \text{ h} = 700 \text{ l/h} = 0,7 \text{ m}^3/\text{h} \quad H = 1 \text{ m}$$

Aby ograniczyć temperaturę wody użytkowej do 55°C-60°C (zgodnie z obowiązującymi przepisami) przewidziano montaż termostatycznego zaworu mieszającego po stronie instalacji ciepłej wody użytkowej – na wyjściu z wymiennika pojemnościowego kotłowni (usytuowanie zgodnie ze schematem technologicznym).

Przed wzrostem ciśnienia instalacja solarna zabezpieczona będzie zaworem bezpieczeństwa wchodzącym w skład grupy pompowej, przyrost objętości płynu solarnego będzie przejmowany przez naczynie wzbiórcze przeponowe o min. pojemności 100l. Rury wyrzutowe zaworu bezpieczeństwa płynu solarnego należy wprowadzić do zbiornika płynu uzupełniającego. Do napełniania instalacji solarnej i uzupełniania ubytków płynu przewidziano pompę ręczną skrzydełkową. Z uwagi na duży zasięg poduszki parowej w stosunku do odległości pomiędzy kolektorami, a naczyniem wzbiórczym, naczynie należy zabezpieczyć zbiornikiem schładzającym o pojemności min. 60l

Zabezpieczenie instalacji cwu – zaworem bezpieczeństwa typu SYR 2115 DN25 do=20mm montowanym przed podgrzewaczem solarnym oraz naczyniem wzbiórczym przeponowym do wody użytkowej o pojemności nie mniej niż 100l.

Pracą instalacji solarnej sterować będzie regulator solarny posiadający funkcje zabezpieczenia instalacji przed przegrzaniem.

1.5. URZĄDZENIA TECHNOLOGICZNE

1.5.1. Kolektory

Zaprojektowano baterię złożoną z 10 płaskich kolektorów cieczowych z szybą antyrefleksyjną typu SV parametrach:.

Przyjęte parametry techniczne kolektora:

Lp.	Typ	Jednostka	SV
1.	Powierzchnia apertury poj. kolektora	m ²	2,3
2.	Założone wymiary: Szerokość: Wysokość: Głębokość:	mm mm mm	1056 2380 90
3.	Sprawność optyczna (odniesiona do powierzchni apertury)	%	82,7
4.	Współczynniki i charakterystyki sprawności (potwierdzona certyfikatem Solar Keymark wydanym przez DIN CERTCO)	W/m ² K W/m ² K	a ₁ max 3,73 a ₂ max 0,02
5.	Dopuszczalne ciśnienie robocze	bar	6
6.	Maksymalna dopuszczalna temp. Stagnacji przy GS=1000 [W/m ²] i dT=30°C	°C	min. 209
7.	Typ kolektora	-	płaski
8.	Materiał absorbera	-	Aluminium z powłoką wysokoselektywną
9.	Konstrukcja rur absorbera		Pojedyńcza rura ułożona w sposób meandrowy lub układ harfy pojedynczej
10.	Szkło solarne		Szkło niskożelazowe z powłoką antyrefleksyjną o grubości min.3,2mm, przepuszczalność solarna = min 94% Obecność powłoki antyrefleksyjnej oraz przepuszczalność solarna potwierdzona przez niezależną, akredytowaną jednostkę badawczą
11.	Połączenie wzajemne kolektorów w polach		Za pomocą łączników bocznych, bez połączeń ponad górną krawędzią kolektora, umożliwiające kompensację naprężeń termicznych
12.	Moc użyteczna kolektora odniesiona do powierzchni czynnej kolektora przy natężeniu promieniowania 1000W/m ² oraz różnicy temperatury (T _m -T _a) wg PN-EN 12975-2:2006 (T _m -T _a) = 0 K (T _m -T _a) = 10 K (T _m -T _a) = 30 K (T _m -T _a) = 50 K (T _m -T _a) = 70 K (dane potwierdzone certyfikatem Solar Keymark wydanym przez DIN CERTCO)	W/m ² W/m ² W/m ² W/m ² W/m ²	min. 827 W/m ² min. 787 W/m ² min. 698 W/m ² min. 593 W/m ² min. 474 W/m ²
13.	Odporność na uderzenia gradu		Próba wykazała brak uszkodzeń

Kolektory mocować przy użyciu systemowych szyn i uchwytów, zgodnie z wytycznymi producenta. Kolektory w baterie należy łączyć tylko przy użyciu systemowych rur łączących. Połączenie baterii z rurociągami rozdzielczymi wykonać przy użyciu przewodów elastycznych.

Na wyjściu rurociągów gorących z baterii kolektorów umieścić w najwyższym punkcie odpowietrznik solarny z zaworem odcinającym.

1.5.2. Podgrzewacze pojemnościowe wody

Zaprojektowano pionowy podgrzewacz pojemnościowy wykonany ze stali, z emaliowaną powłoką o pojemności 1000l. Lokalizację zbiornika przedstawiono w części graficznej opracowania.

Przyjęte parametry techniczne pojedynczego podgrzewacza:

Lp.	Typ: Monowalentny pojemnościowy podgrzewacz c.w.u. - poj. 1000 l		
1.	Temperatura wody użytkowej	°C	do 95
2.	Temperatura wody na zasilaniu po stronie solarnej	°C	do 100
3.	Ciśnienie robocze po stronie solarnej	bar	16
4.	Ciśnienie robocze po stronie wody użytkowej	bar	10
5.	Izolacja cieplna	twarda pianka PUR	
6.	Dodatkowa ochrona katodowa poprzez anodę magnezową		

1.5.3. Grupa pompowa

Grupa pompowa wchodząca w skład pakietu solarnego wyposażona jest w:

1.	Pompę obiegową zmiennoodrotową – wymagane parametry pompy w części obliczeniowej
2.	Rotametr
3.	Zawór bezpieczeństwa (6 bar)
4.	Manometr 0-10bar
5.	2 termometry
6.	2 zawory kulowe z zaworami zwrotnymi klapowymi
7.	Izolację cieplną

Zasilanie - 230V

Max ciśnienie robocze - 6 bar

Max temp. robocza – 120°

1.5.4. Pompa obiegowa cwu mieszająca

Dobrano pompę mieszającą zmiennoodrotową przystosowaną do wody użytkowej o parametrach:

- wymagany przepływ - 0,7m³/h
- wymagana wysokość podnoszenia - 10kPa
- napięcie znamionowe - 1~230 V, 50Hz

1.5.5. Naczynia wzbiornicze instalacji solarnej

Dla instalacji solarnej dobrano naczynie wzbiornicze przeponowe

- Min. pojemność całkowita naczynia - 100 dm³

- ciśnienie pracy - 10 bar
- ciśnienie wstępne - 0,19 MPa

1.5.6. Naczynia wyrównawcze cwu

Dla instalacji cwu dobrano naczynie zbiorcze przeponowe do wody użytkowej

- min. pojemność całkowita naczynia - 100 dm³
- ciśnienie pracy - 10 bar

1.6. RUROCIĄGI I ARMATURA

W zaprojektowanej instalacji solarnej występują rurociągi obiegu glikolowego oraz zimnej i ciepłej wody.

Rurociągi obiegu glikolowego wykonać z rur miedzianych o średnicy 22x1mm wg. DIN 1786 (05.80) łączonych lutem twardym. Połączenia gwintowane stosuje się w miejscach montażu armatury i urządzeń. Jako szczeliwo zastosować materiały odporne na temperaturę 200°C (na rurociągach od kolektorów) i 150°C (na rurociągach do kolektorów) oraz na działanie roztworu wodnego glikolu propylowego o stężeniu 50% a także posiadające dopuszczenia do stosowania w budownictwie.

Kompensację wydłużeń termicznych przewodów miedzianych projektuje się poprzez:

- kompensację naturalną wykorzystując zmiany kierunków prowadzenia przewodów oraz układ punktów stałych,
- kompensatory U – kształtowe, wyginając przewody pomiędzy którymi na odcinkach należy zamontować punkty stałe.

Rozstaw uchwyty przesuwne dla przewodów miedzianych.

<i>Średnica przewodów [mm]</i>	<i>Odległość między uchwyty [m]</i>
22	2,0

Dla przewodów pionowych rozstaw uchwyty może być większy o :

- dla rur o średnicy <22mm o 30%,

Rurociągi wody ciepłej i zimnej wykonać z rur stalowych ocynkowanych o średnicy DN32 wg PN-H-74200, średnich łączonych za pomocą gwintowanych ocynkowanych łączników z żeliwa ciągliwego. Wszystkie elementy obiegu wody użytkowej muszą posiadać atest PZH do stosowania w instalacjach wody pitnej.

Przewody mocować do ścian i stropu za pomocą typowych obejm mocujących stalowych ocynkowanych. Wszelkie obejmy mocujące za wyjątkiem punktów stałych muszą posiadać wkładki gumowe umożliwiające przemieszczanie się rurociągu podczas występowania naprężeń. Przejścia rurociągów przez przegrody budowlane należy wykonać w tulejach ochronnych wystających za przegrodę 20mm, umożliwiających swobodne przemieszczenie przewodów, wypełnionych kitem plastycznym odpornym na wysoką temperaturę. Uszczelnienie przebieg na granicy stref pożarowych wykonać w klasie odporności ogniowej tych przegród.

Jako armaturę odcinającą na rurociągach obiegu glikolowego należy zastosować zawory kulowe przystosowane do pracy z glikolem odporne na temp. 150°C.

Na rurociągach wodny użytkowej zastosować zawory kulowe gwintowane z atestem PZH do stosowania w instalacjach wody pitnej.

W obiegu solarnym zawór spustowy połączyć za pomocą węża elastycznego ze zbiornikiem uzupełniającym. Wyloty z zaworu bezpieczeństwa wyprowadzić nad zbiornik uzupełniający o pojemności min.120l. Uzupełnianie zładu za pomocą zestawu armatury do napełniania instalacji z pompką ręczną.

Armaturę kontrolno-pomiarową stanowić będą:

- manometry centryczne,
- termometry techniczne,
- czujniki temperatury

1.7. ZABEZPIECZENIE ANTYKOROZYJNE

Rury stalowe ocynkowane nie wymagają zabezpieczenia antykorozyjnego.

Przewody miedziane bez względu na sposób prowadzenia nie wymagają zabezpieczenia antykorozyjnego. Elementem zabezpieczenia antykorozyjnego przewodów miedzianych jest ograniczenie prędkości przepływu wody stanowiące ochronę przed korozją erozyjną.

Konstrukcje podparć i zawieszek po ręcznym oczyszczeniu i odtłuszczeniu zabezpieczyć antykorozyjnie przez pomalowanie farbą do gruntowania i farbą nawierzchniową.

1.8. IZOLACJE TERMICZNE

Rurociągi obiegu glikolowego

Izolacje rurociągów obiegu glikolowego wykonać przez nałożenie otuliny termoizolacyjnej (normalna temperatura pracy 120°C, maksymalna 170°C, temperatura stagnacji 220°C) o

grubościach 30mm dla rurociągów układanych w pomieszczeniu węzła solarnego oraz 45mm dla rurociągów układanych w magazynie, na poddaszu i dachu budynku. Rurociągi układane na dachu owinąć dodatkowo płaszczem z blachy aluminiowej.

Rurociągi wody użytkowej

Rurociągi ciepłej wody użytkowej izolować otuliną termoizolacyjnej o grubości 30mm

Rurociągi wody zimnej izolować otuliną termoizolacyjną o grubości 9mm

Dopuszcza się wykonanie izolacji z prefabrykowanych łupków lub mat innych producentów izolacji. Dopuszcza się stosowanie izolacji cieplnej z mat z wełny mineralnej pod blachą ocynkowaną lub aluminiową. Izolacje powinny być zgodne z normą PN-B-02421:2000.

Rurociągi oznakować wg normy PN-70/N-01270 przez malowanie pasków identyfikacyjnych i kierunku przepływu. Oznaczenie wykonać w sposób trwały w miejscach widocznych i dostępnych.

1.9. ODPOWIETRZENIE INSTALACJI SOLARNEJ

W najwyższym punkcie instalacji należy zamontować odpowietrznik automatyczny do układów solarnych wyposażony w zawór odcinający i pierścieniową złączkę zaciskową.

Po napełnieniu i odpowietrzeniu instalacji solarnej odpowietrznik automatyczny należy zamknąć.

Na przewodzie zasilającym obiegu solarnego przed wejściem do podgrzewacza cwu należy zamontować separator powietrza do instalacji solarnej. Separator również w trakcie normalnej pracy powinien mieć możliwość działania - odpowietrznik automatyczny, którym jest zakończony powinien być otwarty;

1.10. PRÓBY I ODBIORY

1.10.1. Instalacja solarna

Przed uruchomieniem należy:

- instalację przepłukać mieszaniną wody i sprężonego powietrza. Płukanie prowadzić do chwili uzyskania ilości zanieczyszczeń nie przekraczającej 5mg/dm^3
- przeprowadzić próbę hydrauliczną przy ciśnieniu 9 bar
- sprawdzić pozycje czujników,
- sprawdzić działanie wszystkich elementów instalacji i armatury bezpieczeństwa,
- sprawdzić ciśnienie wstępne w przeponowym naczyniu wyrównawczym,
- pompę solarną należy ustawić na maksymalną moc.

Po uzyskaniu pozytywnych wyników prób szczelności i wykonaniu niezbędnych prac rozruchowych przystąpić do ruchu próbnego 72 godzinnego. Ruch próbny powinien być prowadzony komisyjnie pod nadzorem serwisu producenta kolektorów z udziałem przedstawicieli użytkownika, inspektorów nadzoru inwestycyjnego, autorów projektu i wykonawcy.

Po napełnieniu instalacji glikolem dla pełnego odpowietrzenia włączyć obieg wymuszony na przynajmniej 48 godzin. Sprawdzić ciśnienie w instalacji i ewentualnie dopełnić ją czynnikiem. Należy pamiętać, że czynnik solarny wymaga znacznie dłuższego odpowietrzania niż woda. Następnie przełączyć w tryb automatyczny.

Sprawdzić przepływ przez wszystkie części pola kolektorów. W każdej grupie kolektorów należy zmierzyć temperatury zasilania i powrotu. Dopuszczalne są odchyłki 10%.

1.10.2. Instalacja wody użytkowej

Próby instalacji należy przeprowadzić zgodnie z "Warunkami technicznymi wykonania i odbioru instalacji wodociągowych" zeszyt nr 7, wymagania COBRTI INSTAL, lipiec 2003r.

1.11. WYTYCZNE BRANŻOWE

1.11.1 Wytyczne budowlane

- wykonać przebicie przez ściany i stropy dla przejścia rurociągów; uszczelnienie przebić na granicy stref pożarowych wykonać w klasie odporności ogniowej tych przegród
- wymurować ściankę wydzielającą pomieszczenie węzła solarnego

1.11.2. Wytyczne elektryczne

- Należy zapewnić zasilanie grupy pompowej i pompy mieszającej
- wykonać instalację elektryczną zasilania, sterowania i sygnalizacji zgodnie z DTR urządzeń i obowiązującymi przepisami

UWAGI KOŃCOWE

- Całość robót wykonać zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z 12.04.2002r w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (z późniejszymi zmianami) oraz „Warunkami Technicznymi Wykonania i Odbioru Robót Budowlano-Montażowych cz. II - Instalacje sanitarne i przemysłowe” oraz zgodnie z Polskimi Normami

- Kolektory oraz pozostałe urządzenia montować i eksploatować zgodnie z fabrycznymi DTR.
- Do prawidłowego działania instalacji niezbędny jest okresowy przegląd urządzeń, a w szczególności czyszczenie filtrów, kontrola ciśnienia instalacji solarnej i uzupełnianie ubytków oraz sprawdzanie urządzeń zabezpieczających i poddawanie ich okresowym przeglądom i konserwacji. Wszystkie nieprawidłowości w pracy urządzeń i instalacji powinny być niezwłocznie usunięte przez uprawnione służby eksploatacyjne.
- Do wszystkich robót używać atestowanych materiałów i rurociągów.
- Materiały użyte do budowy instalacji wodociągowej muszą posiadać atest PZH.
- **Jeżeli instalacja kolektorów słonecznych ma być nieużywana przez okres dłuższy niż okres tygodnia, płyty solarne zaleca się przykryć.**
- Wszystkie zainstalowane urządzenia, instalacje zasilające i sterownicze muszą posiadać oznaczenia literą B lub CE ewentualnie posiadać deklarację zgodności lub certyfikaty zgodności z dokumentem odniesienia (kryteria techniczne – w odniesieniu do wyrobów podlegających certyfikacji na Znak Bezpieczeństwa, PN lub Aprobata Techniczna) oraz posiadać certyfikat KEYMARK.
- Zastosowane materiały i urządzenia muszą posiadać co najmniej takie same parametry i cechy jakościowo-użytkowe jak zaprojektowane w niniejszym opracowaniu.
- Wykonawca jest całkowicie odpowiedzialny za sprawdzenie zakresu prac, ilości materiałów i urządzeń zgodnie z dokumentacją na etapie przetargu. W razie wystąpienia niezgodności opisu technicznego z dokumentacją rysunkową Wykonawca powinien zwrócić się pisemnie do biura projektów celem wyjaśnienia rozbieżności. Zasada powyższa obowiązuje przy wyjaśnianiu wszelkich wątpliwości związanych z niniejszą dokumentacją.
- Roboty nie ujęte w dokumentacji, a wynikające z technologii budowy, zastosowania materiałów lub montażu urządzeń winny być uwzględnione w kosztorysie ofertowym Wykonawcy. Brak ich wyszczególnienia w dokumentacji nie może stanowić podstawy do roszczeń finansowych Wykonawcy w stosunku do Inwestora lub Biura Projektów.

PROJEKTANT -